

SHIFRA E NXËNËSIT

PROVIMI PROFESIONAL

QERSHOR 2015

GJUHË SHQIPE DHE LETËRSI

U D H Ë Z I M

KOHA PËR ZGJIDHJE TË TESTIT ËSHTË 150 MINUTA

Mos e hapni testin dhe mos filloni t'i zgjidhni detyrat pa ju dhënë leje mbikëqyrësi kujdestar.

Testi përmban detyra të cilave duhet t'u përgjigjeni në këtë mënyrë:

- duke rrethuar numrin para përgjigjes së saktë;
- duke shkruar përgjigje të shkurtër ose më të gjatë;
- duke shkëputur pjesë (fjalë, grup fjalësh, fjali ose paragrafë nga tekstet e dhëna);
- duke shkruar tekst në vendin që është paraparë për të;
- duke shkruar një tekst.

Gjatë dhënies së përgjigjeve duhet të keni kujdes për mënyrën e të shprehurit dhe zbatimin e normave drejtshkrimore. **Shkruani lexueshëm.** Përgjigjet do të vlerësohen me zero (0) pikë nëse janë të palexueshme, janë shkruar me shkronja të mëdha shtypi pa e veçuar shkronjën e madhe aty ku duhet të jetë, nëse ka paedukatë në të shprehur, nëse në mënyrë të drejtpërdrejtë i drejtoheni vlerësuesit, nëse keni shkarravitur ose keni rrethuar më shumë alternativave.

Si në test, ashtu edhe në fletën e përgjigjeve, shkruani me laps kimik ose stilolaps. Përgjigjet dhe detyrat e shkruara me laps të thjeshtë, vlerësohen me zero (0) pikë. **Pranë çdo pyetjeje dhe detyre janë dhënë pikët për përgjigjen e saktë.**

Së pari duhet të zgjidhni detyrat në test dhe pastaj hartoni punimin me shkrim. Kur ta përfundoni testin, kontrolloni edhe njëherë përgjigjet tuaja. Pasi t'u përgjigjeni pyetjeve në test, përgjigjet e detyrave me zgjedhje të shumëfishtë bartni në fletën e përgjigjeve e cila ndodhet në këtë test. Fletën pastaj kthejeni në test.

Ju dëshirojmë sukses!

FAQE E ZBRAZËT

Duke shfrytëzuar tekstin e dhënë përgjigju në pyetjet 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6.

Shtatë mrekullitë e botës së lashtë janë një mori veprash arkitektonike të cilat grekët e vjetër, veçanërisht në epokën helene, i konsideronin kryevepra të kreativitetit dhe gjenialitetit njerëzor. Megjithatë, nga këto shtatë mrekulli vetëm kompleksi i piramidave në Giza ekziston sot e kësaj dite.

Tempulli i Artemidës	Në Efes, Turqi
Piramidat e Mëdha	Në Gjiza, Egjipt
Kopshtet e varura të Babilonisë	Në Irak
Kolosi i Rodosit	Në Greqi
Mauzoleu në Halikarnas	Në Bodrum, Turqi
Shtatorja e Zeusit	Në Greqi
Fari i Aleksandrisë	Në Greqi

Përmendja më e vjetër e idesë që të hartohet lista e mrekullive të botës rrjedh nga historiani Herodoti (rreth vitit 450 p.e.s.). Për të parën herë të të shtatë mrekullitë e botës së bashku janë përmendur në epigramin e shkrimtarit fenikas Antipatros nga Sidoni (shekulli II p.e.s.), i cili është autor i udhëpërshkrimit nëpër Mesdheun Lindor të kohës së vet. Grekët këtë listë e kanë quajtur Shtatë atraksionet e vendeve të populluara që patjetër duhet parë. Është e çuditshme që Antipatrosi, edhe pse ishte grek, nuk e kishte futur në këtë përzgjedhje Akropolin. Shtatë mrekullitë e botës sipas të gjitha gjasave janë zgjedhur për arsye se ky numër për grekët e vjetër kishte një simbolikë të numrit magjik. Përshkrimi i shtatë mrekullive të botës ndodhet në traktatin e shekullit VI të erës sonë. Për shtatë mrekullitë e botës (De septem mundi miraculis)

Shtatë mrekullitë e reja të botës ose **Shtatë mrekullitë e botës së re** është një garë ndërkombëtare që është mbajtur në vitin 2007 me nismën e Bernard Veberit, themeluesit të Korporatës së sapo hapur globale, e cila edhe e ka organizuar këtë ngjarje. Veber ka deklaruar se qëllimi i tyre është që të krijojnë shtatë simbole të reja të botës. Gjithashtu, me aksion është dashur të arrihet edhe mbrojtja më e madhe e trashëgimisë arkitektonike dhe ndërtimore të aftësive njerëzore.

Në këtë garë kanë mundur të marrin pjesë objektet që datojnë nga fillimi i botës dhe ato që janë përfunduar deri në vitin 2000, me kusht që të ekzistojnë edhe sot dhe që të jenë në një gjendje të mirë. Gjithkush që ka dashur, ka pasur mundësi që të votojë përmes telefonit, e-mailit, SMS-së ose përmes webfaqes së organizatorit të kësaj ngjarjeje. Praktikisht ka qenë e mundur që i njëjti person të votojë pa kufi – kushti i vetëm ka qenë që çdo herë të votojë nga adresa tjetër e e-mailit ose që të dërgojë SMS nga një telefon tjetër mobil. Nga fillimi i votimit të vitit 2000, nga e gjithë bota kanë arritur gati 200 nominime për mrekulli të reja, por lista është ngushtuar në 21 propozime.

Shpallja e fituesve është mbajtur në Portugali, në Lisbonë, më 7 korrik të vitit 2007. Sipas organizatorëve, rendi sipas të cilit janë shpallur fituesit ka qenë kuturu, dhe nuk ka lidhje me numrin e votave që secili prej tyre ka fituar.

Muri kinez	Në Kinë
Qyteti i vjetër Petra	Në Jordani
Krishti Shpëtimtar	Në Rio-de-Zhanejro, Brazil
Maçu Pikçu	Në Kusko, Peru
Çiçen Ica	Në Jukatan Meksiko
Koloseumi	Në Romë, Itali
Taxh Mahalli	Në Agra, Indi

Nga votimi, megjithatë, menjëherë është distancuar UNESCO, organizata e KB-së për arsim, shkencë dhe kulturë, e cila rregullisht e plotëson Listën e Trashëgimisë Botërore, me vlerësimin se gara pasqyron mendimin e atyre që kanë votuar. Nga kjo rrjedh që votimi nuk është universal, duke pasur parasysh se u është pamundësuar miliona të tjerëve që nuk kanë qasje në internet dhe se lista e kandidatëve është bërë sipas kriterëve që nuk kanë as arsimimin dhe as kriterin shkencor. Vendimin që mos ta mbështesë këtë fushatë UNESCO e ka marrë edhe për atë se mendon që bëhet fjalë për një fushatë mediatike dhe për të mirën personale të Veberit. Gjithashtu kjo organizatë ka shtuar se vlera sentimentale nuk mjafton që një monument të përfshihet në listën e mrekullive.

Disa të tjerë mendojnë se i vetmi qëllim i këtij projekti është përfitimi (votimi me telefona është paguar) edhe pse Bernard Veber pohon se qëllimi i fushatës ka qenë që ta trimërojë diversitetin kulturor me mbështetje, ruajtjen dhe restaurimin e monumenteve, si dhe të frymëzojë njerëzit që ta vlerësojnë trashëgiminë kulturore. Fondacioni i tij ka kumtuar se do t'i shfrytëzojë 50% të mjeteve të grumbulluara për financimin e restaurimit të trashëgimisë kulturore anë e mbarë botës.

Të tjerët, përsëri, si drejtori i Çiçen Ice-s mendojnë se kjo lloj nisme nxit kompetitivitetin dhe diskriminimin.

Nga Egjipti është kumtuar se ai vend plotësisht e përjashton përfshirjen e piramidave në gara me objekte sikurse është Opera e Sidneit, kurse disa të tjerë madje e kanë karakterizuar projektin si absurd dhe si një promovim të thjeshtë të Bernard Veberit.

Shumë i janë bashkangjitur kritikave që ua ka drejtuar UNESCO, dhe lidhur me këtë që shumë nuk kanë mundur të votojnë për shkak të asaj që nuk kanë qasje në internet; telefon, ose të holla që ta paguajnë votimin. Kësaj i bashkëngjitet edhe fakti i dyshimtë që një person mund të votojë disa herë.

Komentet e pjesëmarrësve:

- 1) Ivon Ortega, guvernatorja e shtetit Jukatan: Populli i lashtë Maja na kanë sjellë fat, por sot duhet ta shfrytëzojmë këtë përparësi të madhe dhe ta përdorim për zhvillimin ekonomik të vendit.
- 2) Daniel Guardado, student nga Brazili: Mendoj se shtatorja e Krishtit duhet të jetë në mes të fituesve. Është shumë e bukur dhe e rëndësishme për qytetin tonë. Rio meriton më shumë se dhunën që hasim çdo ditë e më tepër nëpër rrugët tona.
- 3) Farouk al Hadidi, Ministria e Turizmit të Jordanisë: Më vjen mirë që ndodhemi në mes të fituesve dhe shpresojmë se njerëzit nga të gjithë bota tani do të vijnë edhe më shumë në Jordani që të shohin mrekullinë e re të botës – Petrën.
- 4) Vard Haman, qytetar i Nju Delhit: Edhe unë kam marrë pjesë në votim, mburrem shumë që Taxh Mahalli ka hyrë në mes të mrekullive të botës. Përveç kësaj, Taxhi është simbol i dashurisë së vërtetë.

(Teksti është përgatitur nga burimet e ndryshme)

1. Qëllimi themelor i këtij teksti është:

1. të ofrojë përshkrim të përgjithshëm të shtatë mrekullive të botës
2. të paraqes informacionet jo aq të njohura për trashëgiminë kulturore dhe civilizuese
3. të promovojë Bernard Veberin dhe korporatën e *sapo hapur globale*
4. të tregojë në pikëpamjet e ndryshme për përzgjedhjen e shtatë mrekullive të botës

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

2. Zgjedhe një argument nga teksti dhe jepen shpjegimin përse UNESCO nuk e ka mbështetur nismën e Veberit.

---

2 pikë

- 3.** Sqaroje se cila vepër nga lista e shtatë mrekullive të botës së lashtë i plotëson kushtet për pjesëmarrje në garat e shtatë mrekullive të botës së re.

---

1 pikë

- 4.** Përmendja e parë e shtatë mrekullive të përbashkëta të botës rrjedh nga:

1. shekulli VI p.e.s.
2. shekulli V p.e.s.
3. shekulli II p.e.s.
4. shekulli VI i e.s.

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

- 5.** Duke u bazuar në komentet e pjesëmarrësve veçoje arsyen kyçe për shkak të së cilës kanë qenë të dëshirueshme garat.

---

1 pikë

- 6.** A mund të ketë 7 korriku 2007 domethënie simbolike? Argumentoje përgjigjen tënde.

---

1 pikë

Duke shfrytëzuar fjalitë e dhëna zgjidhi detyrat 7, 8 dhe 9.

Me komshiun je ma shumë se me vëllaun. Të gjindet për çdo gja, po të mos jetë si ai që e jep me dorë dhe e merr me këmbë.

(Nga letërsia politiko-shoqërore)

- 7.** A) Sqaroje domethënien e frazeologjisë e jep me dorë dhe e merr me këmbë.

B) Shkruaje edhe një frazeologjizëm me domethënie të ngjashme.

---

2 pikë

8. Nga fjalitë e dhëna gjeji gabimet gjuhësore dhe drejtshkrimore dhe përshkruaji ato të përmirësuara mbi vijat e mëposhtme.

---

2 pikë

9. Cili do të ishte antonim i fjalës komshiu?

---

1 pikë

Lexoje fragmentin në vazhdim dhe përgjigju pyetjeve 10, 11, 12, 13, 14 dhe 15.

GJERGJ ELEZ ALIJA

(fragment)

Sa ka nisur drita ma zbardhë majet,
n' fushë t' mejdanit trimat konkan dalë,
keq me fjalë trimat sheshojnë po rrekin:
"P' a prej vorrit, Gjergj, ti konke çue?
Pse me m' qitë, bre burrë, n' kët fushë t' mejdanit?"
Sa mirë trimi i ka përgjegjës Balozit:
"Të lumtë goja, Baloz, mirë po thue,
qe nandë vjet qi kam marrë rrugn' e vorrit,
pak pa mrrijtë, Baloz, ti m' ke dredhue:
m' ke lypë motrën para se mejdanin,
m' ke lypë berrat para se çobanin,
e jam dredhë n' kët log për me t' kallxue
se ne t' parit' një kanu na kanë lanë:
armt' me dhanë përpara e mandej gjanë,
kurr Balozit motrën mos m' ia dhanë,

për pa u pre n' at fushën e mejdanit!
Por shtrëngohu, Baloz, se t' ka ardhë dita,
se ktu i thonë-o Gjergj Elez Alia!"
E i kanë ba dy gjogat tim për tim
e n' topuz Balozit e ka shinue:
n' dy gjujt gjogu Gjergjit te i ka ra,
përmbi kryet topuzi i ka fjurue;
dymbdhjetë pash n' ledinë u ngul topuzi,
dymbdhetë pash përpjetë si re u çue pluhni.
At' herë Gjergjit rendi te i ka ardhë,
sa mirë trimi n' topuz qi ka dredhë,
lik përmjet Balozit te i ka ra.
A' trandë fusha kur a' rrxue Balozit.
Mejherë trimi shpatën ma ka xjerrun,
kryet me neje trupit ia ka damun,
zhag për kambet trupin e ka ngrehun,
me gjith at m' një bunar e ka mbytn.
Të tanë lumën gjaku e ka tërzue,
për tri vjet vendin e ka qelbun.

10. Ku bën pjesë kënga e Gjergj Elez Alisë?

---

1 pikë

11. Çfarë tregon prania e Balozit në këtë këngë?

---

1 pikë

12. Për çfarë imazhit flasin fjalët *trim, shpatë, topuz, gjak*?

1. për një debat armësh
2. për një dyluftim të rreptë
3. për një rit të vjetër pagan

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

13. Cili varg sjell rrjedhën e ngadalshme të kohës, përmes simbolikës popullore?

1. qe nandë vjet qi kam marrë rrugn' e vorrit.
2. n' fushë t' mejdanit trimat konkan dalë.
3. por shtrëngohu, Baloz, se t' ka ardhë dita.

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

14. Çfarë fjale është anafora në vargjet "*Dymbdhetë pash n' ledinë u ngul topuzi/ dymbdhetë pash përpjetë si re u çue pluhni*"?

1. e prejardhur
2. e përbërë
3. e përngjitur

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

15. Në cilën mënyrë është folja në vargun "*n' fushë t' mejdanit trimat konkan dalë*"?

---

1 pikë

16. Në cilën nga alternativat e mëposhtme kemi rimë emërore?

1. ka xjerrun/ka damun
2. mejdanin/çobanin
3. ka shinue/ka fjurue
4. kanë lanë/ia dhanë

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

Lexoji vargjet dhe përgjigju në pyetjet 17, 18, 19, 20 dhe 21.

SERAFINA TOPIA

(fragment)

Vashë, rritesha plot hire
Tek vatra e prindërve:
Si një pemë e sapoardhur
Hijekëndshme më rritet
Në kopshtin e perandorit
vashë u rrita e zalisur
Nga gjitone e nga të huaja
Si të ndjeja shi e breshër
Që mbi tjegulla kërcisnin,
e të prehesha e dirsur
përkundrejt të korrave,
mua më gëzohej zemra,
si djathit q' e zgjojnë natën
për të vajtur në det,
dhe që sheh nga qerrja e s' ëmës
yjet një mori kandilash
përmi maja lisash lart,
si një botë shumë e largët
që nga dita e tij e shkollës

(Jeronim de Rada)

17. Çka gërshetohet në këtë fragment të zgjedhur?

---

1 pikë

18. Cila atmosferë mbizotëron në këto vargje?

---

1 pikë

19. Në cilën vetë zhvillohet rrëfimi në vargjet e mësipërme?

---

1 pikë

20. Çfarë paraqet poeti përmes figurave letrare në këtë poezi?

---

1 pikë

21. Ç' funksioni sintaksor kryejnë fjalët e nënvizuara në vargun mua më gëzohej zemra?

---

1 pikë

22. Pjesa e nënvizuar në fjalinë *Burrat e fshatit shkuan për dru* është:

---

1 pikë

23. Fjala arsimtar është me:

1. rrokje të hapur
2. rrokje të mbyllur
3. fjalë njërrrokëshe

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

24. Cilat pjesë të ligjeratës janë përdorur për formimin e metaforave në vazhdim?

Shkrumb i natës:

Jeta u dergj:

---

2 pikë

25. Çfarë pjese e ligjërates është fjala i përrallshëm? Cila është përshtypja e shprehësisë që krijon kjo fjalë?

Pjesa e ligjërates:

Përshtypja e shprehësisë:

---

2 pikë

Lexoji vargjet nga poezia e XVI e veprës “Doktrina e Kërshtenë” e Pjetër Budit dhe përgjigju në pyetjet 26 dhe 27.

Tashti të lus, ndritmë mua,
Zoti im me një rreze
.....
Sqip të mundën me rrëfyem
Ndonjë kankë të re

26.

A) Rretho frymëzimin krijues autorial që lidhet për tre elemente, që janë përcaktues edhe të programit poetik të Budit dhe zgjidhjen kalaje në fletën e përgjigjeve.

1. Fetar, atdhetar dhe individual
2. Imagjinar, dashuror dhe të ndjeshëm
3. Qiellor, adhures dhe ëndërrimtar
4. Tokësor, universal dhe idilik

B) Çfarë natyre poetike të poezisë japin këta dy distiktë?

---

2 pikë

27.

Në cilën normë letrare të kohës është shkruar kjo poezi?

---

1 pikë

28.

Rrethoje togfjalëshin që është shkruar drejt dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve:

1. Këto djem
2. Këto student
3. Këta student

1 pikë

29. Në cilën alternativë është përdorur drejt nyja?

1. Teksti i gjuhës i klasës së katërt
2. Teksti i gjuhës të klasës së katërt
3. Teksti gjuhës së klasës së katërt

Rrethoje numrin para përgjigjes së saktë dhe zgjidhjen barte në fletën e përgjigjeve 1 pikë

30. Shkruaj një tekst në formë të RAPORTIT për aksionin e grumbullimit të mjeteve materiale për bibliotekën e shkollës.
Raporti duhet t'i përmbajë këto informacione:

- kohën dhe vendin e realizimit
- mënyrën e grumbullimit të mjeteve dhe shumën përfundimtare
- motivin kryesor për nismën e aksionit
- efektet pozitive

**Respekto normën gramatikore dhe drejtshkrimore.
Raporti duhet të ketë të paktën 120 fjalë.**

10 pikë

